

Mèxic, paralitzat per la crisi política

Quatre anys després
que Vicente Fox
aconseguís trencar
71 anys de
govern del PRI,
el país llatinoamericà
es manté immòbil,
sense que la classe
política hagi pogut
aprovar les reformes
que els ciutadans
demanen.

“**A** Mèxic hi ha un buit presidencial. Vicente Fox no té visió d'estadista, sinó la d'un empresari que defensa els seus interessos.” D'aquesta manera tan crua defineix el present polític del seu país Inti Muñoz, líder del grup parlamentari de l'esquerra Partit de la Revolució Democràtica (PRD). I és que els primers quatre anys en set dècades sense un membre del Partit Revolucionari Institucional (PRI) a la residència de Los Pinos no han complert les expectatives. Tots els analistes coincideixen a dir que Mèxic es troba paralitzat i que el futur del país ja no depèn del que faci el gabinet del president Vicente Fox, sinó de qui guanyi les eleccions del 2006. L'analista polític Federico Estevez, de la Universitat ITAM de Ciutat de Mèxic, assegura que les possibilitats que el Govern tiri endavant les reformes promeses són iguals a “zero”. Muñoz, que representa la tercera força al Congrés, parla de “crisi i estancament terribles”.

No és estrany, doncs, que el principal tema de l'actualitat política mexicana sigui saber qui substituirà Fox el 2006, un afer força inocu per a la majoria de la població. A la formació del president, el Partit Acció Nacional (PAN), les batesses són diàries. Fa uns dies, el ministre d'Energia, Felipe Calderón, va haver de dimitir després de protagonitzar un acte proselitista a Guadalajara. L'esposa del president, Marta Sahagún, sembla també disposada a ser la candidata del PAN, tot i que Fox prefereix l'actual ministre de Governació, Santiago Creel. El president, de fet, va obligar Calderón a deixar

un càrrec clau –la reforma energètica és una de les promeses no materialitzades– i no es cansa de repetir que els membres del gabinet han de treballar per al país, no per al partit.

El PAN, no obstant això, es troba ara mateix lluny de les preferències de l'electorat. Segons una enquesta recent, és l'alcalde de la capital, Andrés Manuel López Obrador, del PRD, qui desperta més simpaties: el 32% diuen que votaran per ell, mentre que Creel obté el 20% i Roberto Madrazo, líder del PRI, el 17%.

Parant l'orella per Ciutat de Mèxic queda clar que l'alcalde és el millor posicionat per anar a Los Pinos d'aquí a dos anys. En un bar cèntric de la ciutat, per exemple, dos homes grans, gens identificables amb la base del PRD, parlen del passat i del present del país, tot mostrant el seu *enamoremment* amb López Obrador. El veuen com un polític “diferent als corruptes de sempre”. I, com assenyala el mateix alcalde, diuen que hi ha un “complot” en contra seva. Això, malgrat que el cap del govern de l'urbs més gran del continent americà també s'ha vist esquitxat pels escàndols i a hores d'ara s'enfronta a un procés de desaforament per haver desestimat una ordre judicial que l'impedia expropiar uns terrenys. A més, la televisió ha mostrat funcionaris del seu entorn embutxacant-se grans quantitats de diners de mans d'un empresari, Carlos Ahumada, de reputació més aviat dubtosa. Un escàndol que, de retruc, ha provocat la pitjor crisi diplomàtica entre Cuba i Mèxic en els seus 102 anys d'excel·lent entesa: Ahumada va fugir a l'illa i, en el mo-

ment de ser extradit per les autoritats de l'Havana, el ministre d'Exteriors cubà, Felipe Pérez Roque, va assegurar que l'empresari era la punta de llança d'un complot contra el PRD i contra López Obrador ordit pel Govern. Aquest fet es va afegir a molts d'altres –vot en contra de Cuba a la Comissió de Drets Humans de l'ONU, acusacions d'ingerència del règim castrista en la política mexicana, etc.– i Los Pinos va ordenar l'expulsió de l'ambaixador de l'Havana a Ciutat de Mèxic i va retirar el seu a l'illa. La crisi, actualment, és en vies de distensió.

Usant un símil futbolístic, López Obrador es defensa: “Les puntades de peu les rep qui porta la pilota i és a prop de la porteria contrària”, va dir a la Plaça de la Constitució fa uns dies. Les notícies que asseguruen que l'alcalde tampoc no és un polític net, però, ja comencen a passar-li factura i, si bé manté el lideratge, al febrer tenia una estimació de vot sis punts per sobre de l'actual. El cap del grup parlamentari del PRD afirma que el seu partit travessa “una crisi moral” i reflecteix que “molta gent pensa que la política fa fàstic”. Diverses enquestes ho demostren: els mexicans no creuen, o hi creuen molt poc, en la classe política, unes dades que almenen els mateixos polítics, que consideren que està en risc la transició engegada el 2000. La gent, però, es creu més López Obrador que Fox.

La cinquanta-novena legislatura va acabar el 30 de maig sense que es produís cap avenç significatiu en les reformes més importants. L'oposició acusa el president d'inoperància, ahora que Fox la culpa de “manca de visió i d'horitzons”. El líder del PRI, formació que té la majoria simple a les dues cambres, li dóna tota la culpa al PAN i diu que si aquest partit no tanca definitivament el tema de la successió “l'agenda nacional pot quedar postergada”. El PRD pensa el mateix i Muñoz apunta que les coses no poden anar bé mai al país quan, des del segon any de mandat de Fox, el tema principal és saber qui el substituirà. A Mèxic, els presidents –també els diputats, alcaldes i governadors– només poden governar una legislatura.

Davant d'aquest panorama, la societat civil ja ha començat a organitzar-se. L'historiador Enrique Krauze, director

Vicente Fox no abandonarà la presidència de Mèxic fins el 2006, però tot l'interès se centra en qui serà el seu substitut. Les reformes promeses per l'executiu són impossibles de dur a la pràctica.

de la prestigiosa revista *Letras Libres*, ha engegat el Comitè d'Opinió Pública, que té com a objectiu fomentar les discussions que enforteixin la democràcia i treguin el país de l'immobilisme que l'atenalla a causa dels conflictes entre els partits. “Mèxic no pot continuar paralitzat, immòbil entre les tensions protagonitzades pel Congrés i l'executiu”, assenyala Krauze.

L'esperança, diuen, és l'últim que es perd. D'aquí que molts intentin agafar-

se al mínim senyal de distensió en la principal economia llatinoamericana. La trobada que recentment han mantingut Fox i Madrazo pot ser l'inici del desglaç. El problema per al president i per al PAN és que qui estén ponts és el PRI, que busca posicionar-se com a salvador de la pàtria de cara als comicis del 2006. Veus del PRD acusen Fox, que no vol parlar amb ells, d'“aliar-se amb el vell règim”, mentre que la formació de López Obrador ha pactat amb l'antic partit hegemò-

Marta Sahagún, esposa de Fox, podria ser la candidata del PAN, tot i que el president s'estima més l'opció de Santiago Creel. Al costat, el dia de la votació de la llei indígena, que rebutgen els afectats.

Ei cas emblemàtic de Ciudad Juárez

La ciutat fronterera amb els EUA de Ciudad Juárez ha esdevingut una mostra de la inoperància governamental davant d'un problema greu. Aquí, en els últims anys, han mort o desaparegut més de 300 dones. I no ha estat fins a les darreres setmanes que la fiscalia federal i una comissió especial han dit la seva i han acusat 81 funcionaris de negligència. Tots treballen o treballaven a la fiscalia general de justícia de l'estat de Chihuahua. María López Urbina, la fiscal especial, assegura que dels 50 casos investigats, tots produïts entre 1993 i el 2001, "s'han trobat greus deficiències" en els informes i en la investigació portats a terme pels poders públics. López Urbina acusa d'"inactivitat notòria i negligència" la fiscalia de Chihuahua i els pèrits. És a dir, que les autoritats locals no van fer gairebé res ni per investigar la mort de més de 300 dones ni, per tant, per esclarir qui les havia assassinades. Així, la fiscal especial diu que es van deixar d'interrogar testimonis clau, que la policia no va fer cap seguiment especial de les morts, "negligències que faran molt difícil trobar els responsables dels homicidis".

El president Vicente Fox ha anunciat que atorgarà un pressupost addicional de 14 milions de pesos (al voltant d'un milió d'euros) a la Comissió per a la Prevenció i Eradicació de la Violència contra les Dones de Ciudad Juárez i s'ha compromès a donar els recursos que facin falta per trobar els culpables.

La impunitat, tanmateix, és una de les coses que l'actual Govern mexicà no ha aconseguit canviar. Fa uns dies, per exemple, l'Agència Federal d'Investigacions (AFI) va torturar fins a la mort un venedor de joguines d'un mercat perifèric de Ciutat de Mèxic durant una batuda contra la pirateria. Set agents han estat sospesos, però casos com aquest passen força sovint. I més quan la violència s'ha convertit en moneda corrent al país: un estudi recent situa Mèxic com el país del món on es cometen més segrestos, només superat per Colòmbia. **A. G.**

nic posar en marxa la reforma electoral, la qual serviria per a "controlar" els recursos amb què es financen els partits i per a posar fi a la crisi de corrupció que "també travessem nosaltres", reconeix

Munoz. Aquesta reforma sí que es podrà aprovar, ja que PRI (224 diputats) i PRD (97 diputats) depassen els 251 escons necessaris per assolir la majoria absoluta en un congrés que ha tombat dues vega-

des l'intent d'apujar l'IVA en aliments i medicaments i que no vol la reforma energètica i fiscal que proposa el Govern.

L'Organització per a la Cooperació Econòmica (OCDE) reconeix que les perspectives de creixement de Mèxic són bones amb l'acabament de la crisi nord-americana (el 2003 va créixer un baix 1,3%, molt poc per a un país en vies de desenvolupament), tot i que adverteix que el país necessita les reformes estructurals promeses per Fox. L'esquerra, per exemple, està disposada a tirar endavant la reforma fiscal, però enfocant-la en el control de l'evasió. Segons ells, 50.000 milions de dòlars marxen de Mèxic cada any per la negligència governamental.

Munoz acusa Fox d'haver enganyat el poble i d'haver girat l'esquena a les veritables reformes que el país necessita. Així, posa l'exemple de la llei indígena votada el 2001 i rebutjada per les organitzacions indígenes. El dirigent del PRD també reclama que els deu milions de mexicans que viuen als EUA puguin votar i que una nova norma reestructuri la justícia. Alguns analistes, alhora, demanen que els diputats puguin ser reelegits, ja que així es dotaria el Congrés de més força. Mentrestant, els mexicans esperen i molts fugen als EUA.

Andreu Gomila
(Ciutat de Mèxic)